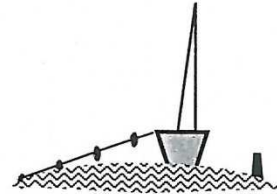

**IZSÁK IMRE GYULA TERMÉSZETTUDOMÁNYI VERSENY
FIZIKA**

2016. október 21.

1.) Egy tengeri vitorlás 22.5 m magas árbockosarában az ügyeletes matróz éppen megpillantja a szárazföldön álló 62.5 m magas világítótorny jelzőfényét. A vitorlás 10 csomó sebességgel közeledik a kikötő felé és **két és fél óra** múlva eléri a világítótornyot.

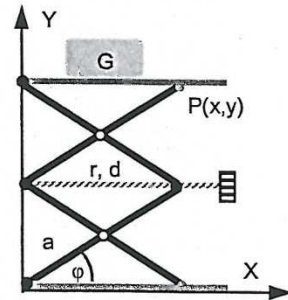
- Mekkora a vitorlás sebessége tengeri mérföld/h és km/h értékekben?
- Becsüljük meg a fenti adatokból a Föld sugarát!

Megjegyzés: A tengeri mérföld és csomó (knot) a hajózásban ma is használt mértékegységek. A tengeri mérföld egy szögperchez tartozó távolság a Föld délkörén: $40\,000\text{ km}/(360 \cdot 60) = 1852\text{ m}$. Régen a hajókon egy nehezékkal ellátott lapos fadarabot dobtak a vízbe, amelyhez vékony kötél volt rögzítve. A kötélen egyenlő közönként, 1 tengeri mérföld/120 távolságonként csomók voltak. A mérést (többnyire homokórával) végző személy fél percig számolta, hogy hány csomó halad el az ujjai között. Ennek értéke adta meg a hajó sebességét.

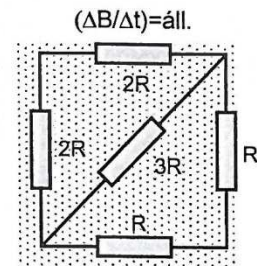
2.) A mellékelt ábrán egy emelő-szerkezet látható, amelyet laboratóriumokban gyakran „laborlift” néven emlegetnek. A mozgatandó G súlyú tárgyat a felső lapra helyezve, az emelő magasságának változtatása a közepén levő r sugarú d menetemelkedésű csavar tekerésével valósítható meg. Az a hosszúságú összekötő rudakat vékonyoknak, és tömeg nélkülinek tekintjük. A tengelyek mindenütt súrlódás nélkül foroghatnak, illetve csúszhatnak.

- Az adott koordináta-rendszerben milyen görbén mozoghat a P pont?
- Adott φ érték (rudak vízszintessel bezárt szöge) mellett, a csavarnál mekkora M forgatónyomatékkal lehet egyensúlyban tartani a G súlyú testet?

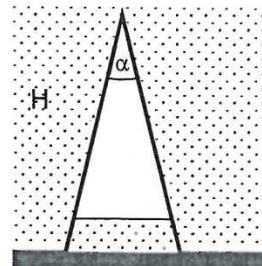
3.) $R=1\text{ k}\Omega$, $2R$, $3R$ nagy értékű ellenállásokból elkészítettük a mellékelt ábrán látható kapcsolást. Az ellenállások sarkai egy $a=5\text{ cm}$ oldalhosszúságú négyzet csúcsaiban helyezkednek el. A négyzet síkjára merőleges irányú mágneses térerősség az idővel arányosan nő. Ennek hatására az átlóban levő ellenálláson $I=1\text{ mA}$ erősségű áram folyik át.

- Mekkora áramok folynak az egyes ellenállásokon?
- Másodpercenként mennyivel nő a mágneses tér nagysága?

4.) Vaslemezből készült, alul nyitott kúpot medencébe helyezünk. A víz mélysége $H=0,5\text{ m}$, amely pontosan megegyezik a kúp magasságával. A kúp nyílásszöge $\alpha=30^\circ$.

- Hány centiméter a kúp belsejében létrejött „levegőkúp” magassága?
- Legalább milyen vastag lemezből kell készíteni a kúpot, hogy a vízben, az adott helyzetben állva megmaradjon?

Megjegyzés: A számításoknál használjuk a $g=10\text{ m/s}^2$, $p_0=10^5\text{ N/m}^2$, $\rho_{\text{vas}}=7,8\text{ kg/dm}^3$ értékeket!